

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Landbruksdepartementet	
2003 / 3213	Doknr.: 17
1 MAI 2004 ASK/ VFI	
BLD	Ark.: 481
	Avskr..

Deres ref.
200303213-/BLD

Vår ref.

Dato
Ås, 10. mai 2004

Samarbeidsformer i skogforskningen – Høstelandsgruppas innstilling

Det vises til brev av 11.03.2004 og innstillingen vedrørende ”Samarbeidsformer i norsk skogforskning” utarbeidet av Høstelandsutvalget. Innstillingen drøfter tre modeller for framtidig organisering av Skogforsk. Landbruksdepartementet ber i den sammenheng høringsinstansene vurdere to av de alternative modellene; (i) at Skogforsk inngår som et senter for skog og landskap ved NLH sammen med NIJOS, Skogbrukets Kursinstitutt og Det norske skogfrøverket, og (ii) at Skogforsk inngår i Bioforsk sammen med Jordforsk, Planteforsk og NORSØK.

Bioforsk har drøftet innstillingen, og ønsker i den sammenheng å avgi følgende uttalelse:

Generelt

Forskningsmiljøene i Norge og de markedene disse betjener er i betydelig omstilling, ikke minst innenfor landbrukssegmentet. I en slik situasjon er det viktig med langsiktige perspektiver i forhold til framtidige rammebetingelser av både faglig og økonomisk art. De pågående omstillingsprosessene gir muligheter som bør utnyttes best mulig for å bygge institusjoner som er faglig konsistente og robuste i forhold til de oppgavene de er tiltenkt. I den sammenheng vil det også være viktig å unngå fragmentering av miljøer med naturlig samhörighet ut fra fag og oppgaveorientering.

Parallell historisk utvikling

Skogforsk ble opprettet i 1916, mens Planteforsk ble til ved en fusjon av Statens forskingsstasjoner i landbruk og Statens plantevern i 1995, to institusjoner med over hundre år lang historie. Fra 1997 har både Planteforsk og Skogforsk vært forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under Landbruksdepartementet. Jordforsk ble dannet ved en fusjon mellom Institutt for georessurs og forurensningsforskning og Det norske jord og myrselskap i 1989. Det norske jord og myrselskap var en sammenslutning av tre institusjoner, Selskapet Ny

Jord, Det norske myrselskap og Statens jordundersøkelser, alle med lange historiske aner. Skogforsk og de institusjonene som i dag utgjør Bioforsk har historisk sett et nært slektskap preget av omfattende faglig samarbeid. Begge institusjonene står overfor de samme utfordringene; i første rekke endrede rammebetingelser for norsk landbruk og endringer i tilgrensende kompetansebehov. Den biologisk orienterte plattformen for begge institusjonene utgjør samtidig et felles ståsted i forhold til de mulighetene som ligger i et framtidig oppdragsmarked.

Omfattende faglig samarbeid

Som nevnt over har det historisk sett vært et omfattende faglig samarbeid mellom Skogforsk og de instituttene som inngår i Bioforsk. Næringsutvikling og verdiskapning i distriktene vil være sentrale problemstillinger for begge institusjonene framover. Det er all grunn til å tro at dette i økende grad vil omfatte tverrfaglige løsninger der de tradisjonelle skillelinjene mellom jordbruk og skogbruk blir mindre tydelige.

Den faglige virksomheten i Skogforsk er i dag inndelt i 14 forskningsområder. Flere av disse grenser opp til Bioforsks satsningsområder. I det følgende gis en kort omtale av viktige områder der det allerede er etablert faglig samarbeid eller områder det naturlig ligger til rette for et mer omfattende samarbeid ut fra begge institusjonenes uttalte satsninger.

Bioenergi. Samarbeid mellom Bioforsk og Skogforsk er aktuelt innen hele spekteret fra dyrking av vekster og utnyttelse av energikilder til disponering av restprodukter som for eksempel aske. Energiskog er også en alternativ driftsform på marginale jordbruksareal og kan derfor inngå som en del av driftsopplegget i jordbruket i framtida.

Biologisk mangfold og miljøverdier i skog. Dette området grenser nært opp til virksomheten ved Svanhovd miljøsententer i Bioforsk og Norsk institutt for naturforskning. Biologisk mangfold er og vil bli et viktig arbeidsområde for Bioforsk og er det i dag også for Skogforsk, der det i framtida vil være unaturlig med et skille mellom kulturmark og skog.

Kulturlandskap. Kulturlandskap og multifunksjonelt landbruk er et viktig arbeidsområde for Bioforsk, med store utfordringer der det er naturlig å se jord- og skogbruk i sammenheng. Betydelige marginale jordarealer går hvert år ut av produksjon i norsk landbruk, med gjengroingen og forringelse av landskapsverdier som konsekvens. De til dels dramatiske endringene men også mulighetene knyttet til vårt kulturlandskap byr på utfordringer som faglig sett favner både Bioforsk og dagens Skogforsk.

Økologisk produksjon. Skog og utmark er viktige bestanddeler i en helhetlig økologisk produksjon. Skog- og utmarksarealer gir både husdyrbeite og produksjon av tømmer, bioenergi, vilt, bær, sopp, etc. Utfordringen framover blir å utnytte disse arealene til felles beste, og den faglige kompetansen ligger først og fremst hos Bioforsk og Skogforsk.

Klimaendring. Utslipp av klimagasser og effekter og tilpasninger til klimaendringer er viktige arbeidsområder og framtidige satsningsområder for både Skogforsk og Bioforsk. Skogforsk og Bioforsk representerer samlet en svært omfattende og viktig kompetanse for å håndtere mange av de mest sentrale problemstillinger knyttet til klimaendringer og terrestrisk miljø, herunder skog og andre vegetasjon/planterelaterte spørsmål.

Forurensning og næringsbalanse. Samarbeid mellom Skogforsk, Bioforsk og NIVA er aktuelt i forhold til EUs rammedirektiv for vann, som har som formål å sikre vannets økologiske, kvantitative og kvalitative funksjoner. I mange nedbørfelt utgjør skog og utmark et dominerende areal. Skog- og utmarksarealer er derfor en naturlig del i konseptet integrert nedbørfeltforvaltning, og Skogforsk vil her representere viktig utfyllende kompetanse i forhold til Bioforsk.

Plantehelse

Innen skadedyrlære (landbruksentomologi og forstentomologi) og plantesykdommer (plantepatologi og forstpatologi) har det vært et omfattende og svært betydningsfullt samarbeid mellom Skogforsk og Bioforsk. Problemstillinger knyttet til plantehelse og skadegjørere byr på økende utfordringer i Norge i takt med økningen i importen av planter og planteprodukter. Norsk treforedlingsindustri og sagbruk importerer ca 20 % av sine råvarer. Mye av innførselen kommer fra Baltikum og Russland og plantehelse-sertifikatene som følger med er ikke alltid pålitelige. Det er også økende innførsel av frukt, bær, grønnsaker og grøntanleggsplanter. SPS avtalen under WTO sier at risikoen er nødvendig for å stoppe import på grunn av fare for introduksjon av farlige skadegjørere. Skogforsk og Bioforsk har i fellesskap særdeles viktig kompetanse i forhold til disse spørsmålene.

Bioteknologi

Både Skogforsk og Bioforsk (Planteforsk) har i løpet av de siste ti år utviklet små, men faglig meget anerkjente faggrupper i bioteknologi. Et tettere samarbeid mellom disse gruppene vil bety mer optimal utnyttelse av utstyrsparken, bredere fagmiljø og mindre sårbarhet ved skifte i stillinger.

Parker og bynært skogbruk

Parker og skogbruk i byer og bynære områder er en annen gråsoner mellom Bioforsk og Skogforsk. Intensiteten i produksjonen avtar med avstanden fra bykjernen. Bioforsk arbeider mest i urbane arealer, mens Skogforsk tar seg av det bynære skogbruket og konflikter mellom skogbruk og friluftsliv.

Pyntegrønt og juletre

Produksjonen av pyntegrønt og juletre har en førstehåndsverdi nesten like stor som frukt og bær i Norge. Bioforsk arbeider med produksjonsmetoder og plantehelse, mens Skogforsk bruker sin kompetanse på provenienser og utvalg av plantemateriale. Dette er vekstområder der ennå tettere faglig samarbeid mellom de to institusjonene vil ha stor betydning for en næring som ikke har noen tollbeskyttelse.

Verdiskapning i skogbruket er en forvaltningsoppgave ved Skogforsk som antas å gå på tvers av de disiplinbaserte forskningsområdene. Et sitat fra en artikkel med tittelen "Økt verdiskapning fra skog og utmark" i årsmeldingen fra Skogforsk 2002 Anders Lunnan: "Når vi analyserer mulighetene for økt verdiskapning i utmark, så vil det i de fleste tilfeller bli for snevert å se utmarke for seg. Det er ofte i koplingene mellom opplevelsesverdier/ opplevelsesprodukter og andre produkter/tilretteleggingstiltak innen en kommune eller region som avgjør mulighetene for verdiskapning". Dette utsagnet har like stor gyldighet når det gjelder verdiskapning i landbruk og distrikter generelt. Selv om det fortsatt er betydelige skillelinjer mellom jord- skogbruksnæringer, kan de i mange tilfeller knyttes til de samme eiendommer og beslutningstakere. Ifølge jordbrukstellingene fra 1999 finnes ca 40 % av det produktive skogarealet i Norge på jordbrukseiendommer, og ca 40 % av jordbrukseiendommene har mer enn 200 dekar produktiv skog.

Bistand

Bioforsks og Skogforsks kompetanse er svært relevant og i tillegg utfyllende i forhold til bistandsorientert arbeid, og de to institusjonene har gjennom flere år samarbeidet i NARI (Norwegian Agricultural Research International) som også inkluderer NIJOS. De siste endringer i forvaltningen av norsk bistand vil trolig føre til økt satsing på primærnæringene for å bidra til fattigdomsbekjempelse, det overordna målet for norsk bistand. Mer samarbeid mellom institusjonene i tverrfaglige prosjekter vil også øke mulighetene for å komme med i prosjekter finansiert av Verdensbanken, FAO og andre overnasjonale organisasjoner.

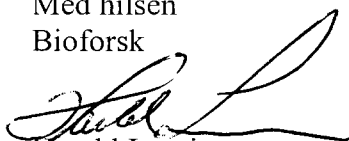
Oppsummering

Valg av organisasjons- og tilknytningsform for Skogforsks virksomhet representerer et viktig strategisk veivalg som vil kunne påvirke utviklingen innen skogforskningen og andre tilgrensende fagfelt i Norge. Etter vårt syn bør valget være betinget av hvilken profil og hvilken type virksomhet instituttet skal satse på framover; rene forvaltningsoppgaver med fast statlig finansiering eller forskning/FoU som blir stadig mer konkurranseutsatt. Dersom det er FoU profilen tilhørende forvaltningsstøtte som skal være førende ser vi det som naturlig at Skogforsk knyttes opp mot andre tilsvarende miljøer. De argumentene som lå til grunn for vedtakene om sammenslåing av Jordforsk, Norsøk og Planteforsk, det vil si færre, større og mer slagkraftige forskningsinstitusjoner, samordning av overlappende virksomhet, verdikjedetenkning og effektivisering med felles- og servicefunksjoner, er også relevant for Skogforsk i forhold til Bioforsk dersom FoU fortsatt skal være Skogforsk hovedvirksomhet. Det er derfor gode argumenter for at Skogforsk, som en sentral institusjon innen biologisk forskning, bør inngå i det nye Bioforsk og derigjennom også få et nærmere og mer formalisert samarbeid både med NLH og med de øvrige instituttene i Miljøalliansen.

Bioforsks organisasjonsmodell er bygd opp slik at en integrering av ny virksomhet av typen Skogforsk lett lar seg gjennomføre uten vesentlige justeringer i organisasjonen. Bioforsk består i dag av to nasjonale sentra lokalisert til Ås (Senter for jord og miljøforskning og Senter for plantehelse), ett nasjonalt senter lokalisert til Tingvoll (Senter for økologisk produksjon) og fire regionale sentra lokalisert til Jæren, Toten, Stjørdal og Tromsø. Integrasjon av Skogforsk vil gi Bioforsk større slagkraft i Ås miljøet og samtidig økt faglig bredde i distriktene. Slik sett vil dette også bidra til at Bioforsk i større grad blir et effektivt instrument for å effektivisere intensjonene i den nye landbrukspolitikken.

Etter vår oppfatning vil en integrering av Skogforsk bidra til et faglig sett mer robust Bioforsk, og på overordnet nivå en rasjonell organisering av den landbruksrelaterede forskningen i Norge i tråd med intensjonene som ligger til grunn for de igangsatte omstillingsprosessene.

Med hilsen
Bioforsk

Harald Lossius
Adm.dir

Kopi: Skogforsk
NIJOS
NLH